

ทาง

ความหมาย

“ทาง” ในความหมายของคนตรีไทยนั้นมี สามความหมาย

หนึ่ง ทาง หมายถึง ทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ เช่น ทางระนาดเอก ทางซอด้วง ทางจะเข้ เป็นต้น

สอง ทาง หมายถึง ทางเพลงของครูดนตรี เช่น เพลงพม่าเห่ ทางของ อาจารย์มนตรี ตราโมท เพลงพม่าเห่ ทางของ หลวงประดิษฐไพเราะ

สาม ทาง หมายถึง ระดับเสียงหรือบันไดเสียงในการบรรเลงของวงดนตรีวงต่าง ๆ ซึ่งมีทาง ทั้งหมด 7 ทาง คือ ทางเพียงออล่าง ทางใน ทางกลาง ทางเพียงออนบน ทางนอก ทางกลางแหบ และทางขวา

เนื้อหาและสาระสำคัญ

ทาง ในทุกความหมายมีความสำคัญแตกต่างกัน ทาง ในความหมายที่ 3 มีความสลับซับซ้อนมากซึ่งต้องการคำอธิบายที่ชัดเจน ดังนี้

ทาง ที่หมายถึงระดับเสียงหรือบันไดเสียงในการบรรเลงของวงดนตรี ตามลักษณะวงต่าง ๆ นั้น กำหนดจากฐานความคิดที่ว่า การบรรเลงดนตรีไทยในลักษณะวงต่าง ๆ นั้น ต้องบรรเลงในระดับเสียงหรือบันไดเสียงที่เครื่องดนตรีในวงดนตรีนั้น ๆ สามารถบรรเลงได้อย่างสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องดนตรีบาง

อย่างที่บรรเลงร่วมอยู่ในวงดนตรีนั้น ๆ มีข้อจำกัดในการบรรเลง ข้อจำกัดดังกล่าวคือข้อจำกัดในเรื่องระดับเสียงหรือบันไดเสียงในการบรรเลง เครื่องดนตรีบางอย่างสามารถบรรเลงให้สะดวกที่ระดับเสียงหรือบันไดเสียงหนึ่ง แต่บรรเลงได้ไม่สะดวกในอีกระดับเสียงหรือบันไดเสียงหนึ่ง “ทาง” ต่าง ๆ จึงถูกกำหนดขึ้นด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา

เครื่องดนตรีที่มีข้อจำกัดในการบรรเลงคือเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายและเครื่องเป่า เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีระบบนิ้วที่ใช้บรรเลงที่เป็นลักษณะเฉพาะระดับเสียงหรือบันไดเสียงจึงมุ่งเน้นถึงความสะดวกหรือคล่องตัวของระบบนิ้วในการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้น ๆ

โดยธรรมชาติแล้ว ระดับเสียงหรือบันไดเสียงที่เครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่บรรเลงได้สะดวกนั้น ชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงมักจะตรงกับเสียงต่ำสุดของเครื่องดนตรีนั้น ๆ

ระดับเสียงหรือบันไดเสียงที่กล่าวถึงนี้คือบันไดเสียงของเพลงไทยที่สร้างขึ้นบนเสียงหลัก 5 เสียง คือเสียงชั้นที่ 1 2 และ 3 เรียงชิดติดกัน แล้วข้าม 1 เสียง และมีเสียงชั้นที่ 5 และ ชั้นที่ 6 เรียงติดกันอีก โดยมีโครงสร้างของบันไดเสียงดังนี้

1

2

3

5

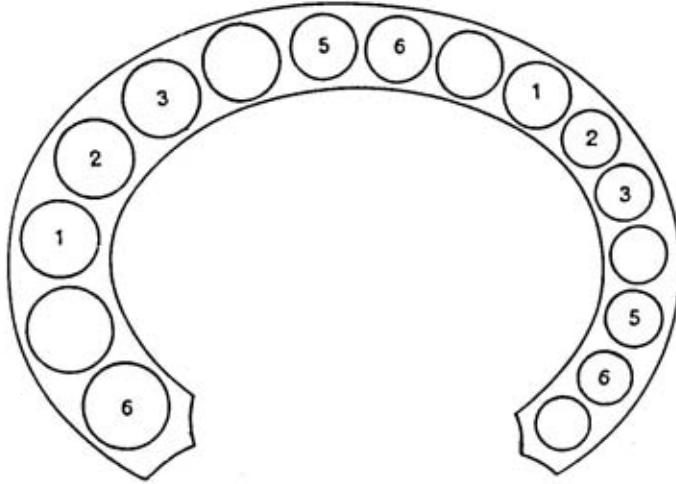
6

ทำนองเพลงบนบันไดเสียง 5 เสียงสามารถยกตัวอย่างทำนองเพลงโดยใช้โน้ตตัวเลขได้ดังนี้

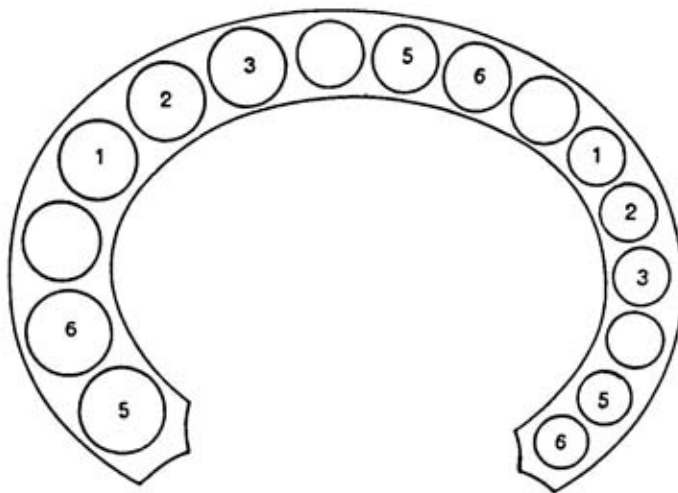
-5-3	-2-1	11-2	22-3	-5-6	-5-3	33-2	22-1
------	------	------	------	------	------	------	------

ทาง ที่หมายถึงระดับเสียงหรือบันไดเสียงทั้ง 7 ทาง จึงสามารถเปรียบเทียบบันไดเสียงบนฆ้องวงใหญ่ได้ ดังนี้คือ

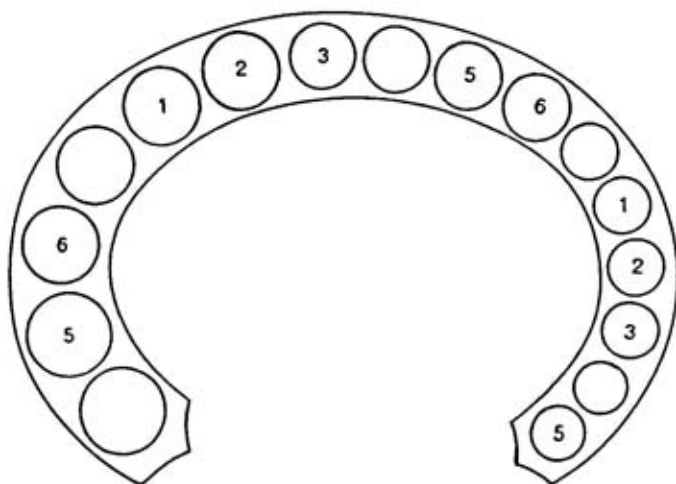
1. ทางเพียงออกลาง ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 3 และลูกที่ 10 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) เสียงนี้ตรงกับเสียงต่ำสุดของซอด้วง

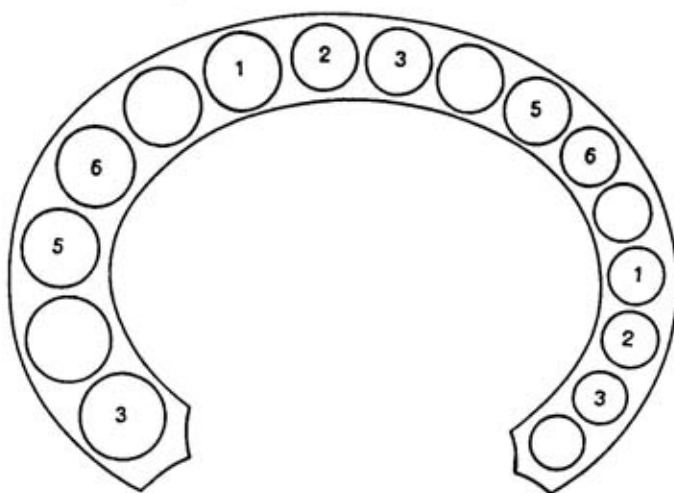
2. ทางโน ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 4 และลูกที่ 11 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสะดวกกับระบบนิ้วของปี่ใน

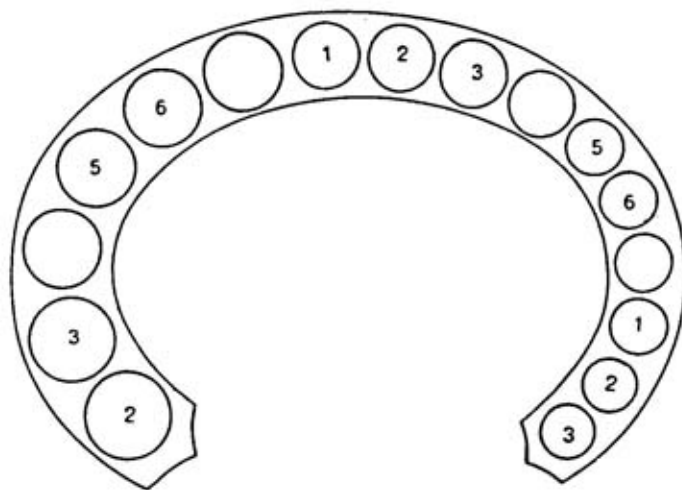
3. ทางกลาง ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 5 และ ลูกที่ 12 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสะดวกกับระบบนิ้วของปี่กลาง

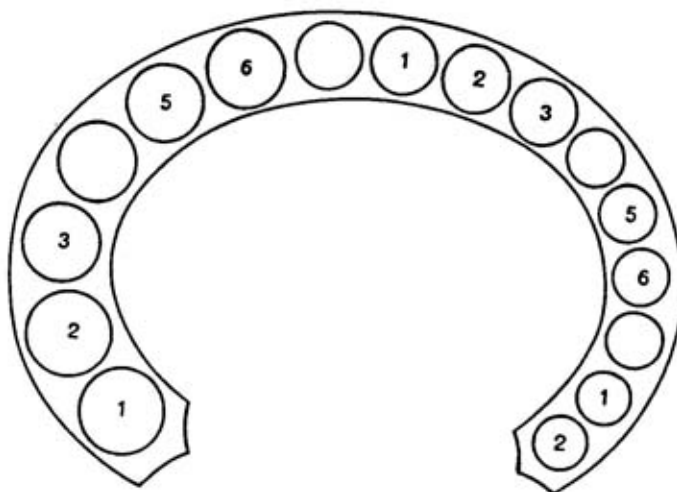
4. ทางเพียงออบน ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 6 และลูกที่ 13 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) เสียงนี้ตรงกับเสียงต่ำสุดของซอด้วง ขลุ่ยเพียงออ และจะเข้

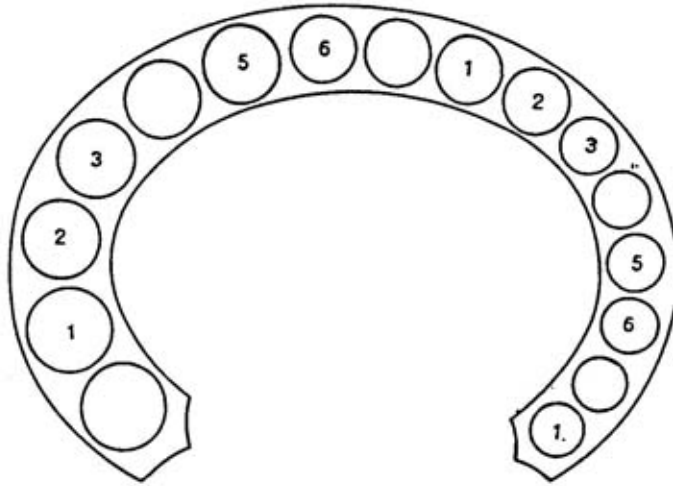
5. ทางนอก ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 7 และ ลูกที่ 14 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสอดคล้องกับระบบนิ้วของปี่นอก

6. ทางกลางแหบ ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 1 ลูกที่ 8 และลูกที่ 15 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสอดคล้องกับระบบนิ้วของปี่กลางที่อีกระดับเสียงหนึ่ง

7. ทางขวา ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 2 ลูกที่ 9 และลูกที่ 16 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสะดวกกับระบบนิ้วของปี่ชวา

คุณค่าทางการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ทาง” ที่หมายถึงระดับเสียงในการบรรเลง เป็นรากฐานของการศึกษาธรรมชาติและวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เป็นหลักการการกำหนดระดับเสียงการบรรเลงบทเพลงไทยให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีและการประสมวงแต่ละประเภท นอกจากนี้ “ทาง” ยังเป็นที่มาของการกำหนดโน้ตตัวอักษรไทย (ค ร ม ฟ ซ ล ท) บนเครื่องดนตรีไทย ทำให้การบันทึกโน้ตเพลงไทยสามารถบันทึกได้อย่างเป็นระบบ การเรียนการสอนบทเพลงไทยมีมาตรฐานเหมือนกัน

มานพ วิสุทธิแพทย์

บรรณานุกรม

- ทรงวิทย์ แก้วศรี. ดนตรีไทย, โครงสร้าง, อภิธานศัพท์, และสาระสังเขป. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2522.
- มนตรี ตราโมท. ศัพท์สังคีต. กรมศิลปากร, 2507.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2533.
- ศิลปากร, กรม. เกร็ดความรู้เรื่องดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : อัมพลวิทยา, 2509.
- สังัด ภูเขาทอง. การดนตรีไทยและทางไปสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : Dr. Sax, 2532.
- _____. ประชุมบทความทางวิชาการทางดนตรี. กรุงเทพฯ : Dr.Sax, 2534.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : พัฒนศิลป์การดนตรีและละคร, 2511.
- Miller, Terry and Sean Williams. **Southeast Asia : The Garland Encyclopedia of Music.** Vol. 4. New York, and London : Garland Publishing. Inc. 1998.
- Morton, David. **The Traditional Music of Thailand.** Berkely : University of California Press, 1976.
- Sadie, Stanley. **The New Grove Dictionary of Music and Musicians.** Vol. 18. London : Macmillan Publishers Limited, 1980.